

Lied

van de maand *december 2021*:

De nacht is haast ten einde

LB 445

Heel ons leven

Lied van de Maand – december 2021

LB 445 De nacht is haast ten einde

Nachtlied in Advent - Vraag het de politieman of de verpleegkundige. Welk moment in de nachtdienst doet je opleven? Het staat mij nog helder voor ogen uit de tijd dat ik zelf weleens een nachtdienst deed. Die donkere uren na twaalfen kunnen je zwaar op de maag liggen, je stil en een tikkeltje neerslachtig maken. En dan gloort er licht aan de horizon, een stipje, een streep, een ster. De morgenster – de planeet Venus - kondigt de nieuwe dag aan. 'Geef acht, de zon komt spoedig op!' lijkt hij te roepen. Dat moment bezorgde mij altijd een tinteling. Veel werkers in nachtdiensten halen dan weer opgelucht adem: de nacht is bijna ten einde!

In de wereld van het geestelijk leven spreken we over Jezus Christus als de stralende morgenster. Hij is het die de nacht waarin wij leven, komt verlichten. De tijd van Advent is eerst donker, somber en herinnerend aan onze lage staat van zonde en ellende, het is nacht. Maar dan verschijnt een licht: de morgenster kondigt redding en verlossing aan, het gaat naar Kerst toe.

In dit lied van de maand sluit de dichter, Jochen Klepper (1903-1942), steeds dicht aan op de Bijbel. Dat houdt verband met zijn opvattingen over het kerklied: in navolging van psalm 81 'Open wijd uw mond en ik zal hem vullen' moet een dichter altijd vanuit de Schrift werken omdat dáár Gods spreken te horen is. De aanhef van dit lied 'De nacht is haast ten einde' is rechtsreeks ontleend aan Romeinen 13: 11,12. Dat Bijbelgedeelte wordt al eeuwenlang in de kerk gelezen op de eerste zondag van Advent. Vervolgens spreekt Klepper over Jezus als 'de stralende morgenster'. Dat beeld ontleent hij Openbaring 22: 16. In het tweede couplet staat de gedachte centraal dat de Heer als kind is geboren om als knecht de schuld van de wereld op zich te nemen (o.a. Jesaja 42 en Filippenzen 2: 7). In 3 en 4 wordt onze kijk op de nacht nog verdiept: aan het einde van de nacht staat in stille pracht de ster van Gods genade. Deze geloofsuitspraak is nodig, want de andere kant is er ook: 'God lijkt wel diep verborgen in onze duisternis' (4). Klepper verwijst hier naar 1 Koningen 8: 12 en Jesaja 45: 15 waar het gaat over Gods verborgenheid. Als je voor jezelf het lied hardop leest, zul je merken dat er nog meer associaties aan Bijbelgedeelten bij je opkomen. De fraaie vertaling van J.W. Schulte Nordholt werkt daar zeker aan mee.

Dit prachtige en ontroerende kerklied, vol met verwijzingen naar de Bijbel, krijgt een extra dimensie als we de ontstaansgeschiedenis kennen. Klepper schreef het lied op 18 december 1937 en nam het op in zijn bundel *Kyrie*. Het nationaalsocialisme kwam razendsnel op in Duitsland. Dat merkte Klepper maar al te goed. In 1933 werd hij ontslagen omdat hij getrouwd was met een joodse weduwe met twee kinderen. In 1937 kreeg hij ook een publicatieverbod. Toen daarna deportatie dreigde, koos hij op 11 december 1942 met zijn gezin vrijwillig voor de dood. Als je nu nog eens op je in laat werken, wat Klepper dicht in het vierde couplet, dan word je stil bij de woorden: 'Zijn oordeel is genade, zijn duisternis is licht.' Durf jij daar 'amen' op te zeggen? 'De nacht is haast ten einde' is ook een prachtig kerklied vanwege de melodie. Die past als een goed zittende jas. Eerst al omdat componist Johannes Petzold koos voor de kerktoonsoort hypo-phrygisch. Het is als een psalm voor droeve dagen, schrijnend én eindigend voor hoop. Klepper schreef het met oog op Kerst, maar het kan tijdens de hele adventsperiode een plek in de liturgie krijgen.

Hoe gaan we dit jaar de Adventstijd beleven? Ik vind het wel een donkere tijd, met corona, vluchtelingen en ontheemden, hongersnood en klimaatverandering. Dit lied helpt me verder, het schetst een perspectief. Ik zie licht aan de horizon: Zijn oordeel is genade, zijn duisternis is licht. Amen.

© Steunpunt Liturgie

- Bovenstaande tekst, geschreven door Henk Schaafsma, mag (met bronvermelding) overgenomen worden, in samenhang met het zingen van dit lied in de kerkdienst.
- Een uitgebreide bespreking plus geluidsvoorbeeld is te vinden op [445 - De nacht is haast ten einde \(liedboekcompendium.nl\)](https://www.liedboekcompendium.nl)
- In de begeleidingsbundel bij het Liedboek is een zetting te vinden.